

Vestfold
og Telemark
revisjon

Rett person på rett sted - eierstyring og styrevalg

Eierskapskontroll | Sandefjord kommune

Innhold

Sammendrag	3
1. Innledning	5
1.1. Kontrollutvalgets bestilling	5
1.2. Problemstilling og kriterier/revisjonskriterier	5
1.3. Metode og kvalitetssikring	5
1.4. Uttalelse fra eierrepresentant og selskap	6
2. Problemstilling – eierskapsmelding	7
2.1. Kriterier	7
2.2. Eierskapsmelding for Sandefjord kommune	7
2.3. Informasjon om virksomheten	12
2.4. Revisors vurdering	12
3. Problemstilling – styrevalg	14
3.1. Kriterier	14
3.2. Valgkomite – organisering og informasjon	17
3.3. Behandling av valgkomiteens innstilling	20
3.4. Kjønnbalanse i styrevalg	22
3.5. Numeriske vararepresentanter	23
3.6. Opplæring av styret	24
3.7. KS styrevervregister	24
3.8. Styret i konsern	25
3.9. Rutiner for vurdering av habilitet	27
3.10. Prinsipiell vurdering av styregodtgjøring	28
4. Konklusjoner og anbefalinger	29
4.1. Konklusjoner	29
4.2. Anbefalinger	30
Litteratur og kildereferanser	31
Vedlegg	32
Vedlegg 1: Uttalelse fra kommune og selskaper	32
Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring	36

Sammendrag

I denne eierskapskontrollen har vi sett på kommunens eierskapsmelding og gjennomføringen av styrevalg i selskaper hvor kommunen har eierinteresser.

Sandefjord kommune har en omfattende eierskapsmelding som legger til rette for etterlevelse av de lovkrav og anbefalinger¹ om styrevalg som vi har undersøkt. Vi ser likevel at ikke alle forventinger og krav i eierskapsmeldingen er fulgt opp i praksis.

Tema 1 – Eierskapsmelding

I hver kommunestyreperiode skal kommunestyret vedta en eierskapsmelding. Denne skal gi informasjon om kommunens eierskap og prinsipper for forvaltningen av dette eierskapet.

Kommunens eierskapsmelding er i hovedsak i samsvar med lovkravene. Eierskapsmeldingen har eierskapsprinsipper som gir utfyllende informasjon både om hvordan kommunen skal opptre som eier og hvilke forventinger kommunen har til selskaper som kommunen har eierinteresser i. Vi mener imidlertid at kommunens selskapspresentasjon ikke har inkludert alle de organisasjonsformer som kommuneloven forutsetter at skal være med. Dette bør rettes når neste versjon av eierskapsmeldingen skal utarbeides.

Kommunen har plikt til å informere om sin egen virksomhet og virksomhet som utføres av andre rettssubjekt på kommunens vegne. Utover eierskapsmeldingen er det lite informasjon om dette på kommunens nettsider, og informasjonen i eierskapsmeldingen fra 2020 begynner naturlig nok å bli utdatert. Vi mener derfor at kommunen bør vurdere tiltak for å sikre at de oppfyller denne informasjonsplikten.

Tema 2 – styrevalg

Valg av styremedlemmer regnes som en av de viktigste eieroppgavene. Det er derfor viktig at kommunen har rutiner som sikrer gode prosesser for valg av styremedlemmer i samsvar med lovkrav og KS anbefalinger. I forbindelse med undersøkelsene våre har vi sett nærmere på praksis i fem forskjellige selskaper som kommunen har eierinteresser i.

Kommunens eierskapsprinsipper gir tydelige føringer for hvordan styrevalg skal gjennomføres, både for selskapene og for saksbehandlingen i kommunen. Vi vurderer at disse føringene bidrar til at styrevalg gjennomføres i samsvar med lovkrav og anbefalinger fra KS. Vi ser imidlertid at det varierer i hvilken grad kommunens eierskapsprinsipper etterleves i selskapene og kommunen.

Alle selskapene benytter valgkomite, men tre av selskapene har ikke vedtektsfestet den, slik KS anbefaler.² Valgkomiteen mottar i de fleste tilfeller informasjon fra styret i forbindelse med sitt

¹ KS, *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*, 2020

² To av disse selskapene har i aksjonærværetalen av det skal være valgkomite.

arbeid. Kommunens eierskapsmelding legger opp til at formannskapet skal behandle alle innkallinger til representantskap og generalforsamlinger for selskaper som kommunen har eierinteresser i. Innstillingen fra valgkomiteen på valg av styre skal inngå i denne behandlingen. Våre undersøkelser tyder på at dette ikke overholdes fullt ut i de selskapene vi har sett på. Vi kan heller ikke se at valgkomiteene gir en skriftlig begrunnelse for sin innstilling, slik det følger av kommunens eierskapsmelding.

I kommunalt eide aksjeselskap og interkommunale selskap (IKS) skal begge kjønn være representert i selskapets styre. Alle unntatt ett av de undersøkte selskapene oppfyller dette kravet for styremedlemmer valgt av eierne.

KS Styrevervregister er en tjeneste hvor som viser styremedlemmene i selskaper og hvilke andre styreverv og interesser styremedlemmene har. Ifølge eierskapsmeldingen skal selskapene benytte KS styrevervregister. Vi ser at kun to av de fem undersøkte selskapene har tatt det i bruk.

KS anbefaler at selskapene sikrer opplæring av styremedlemmene. Vi ser at dette gjøres i begrenset grad i de selskapene vi har undersøkt. Vi mener at kommunen bør forsikre seg om at selskapene sørger for at styremedlemmer får tilbud om nødvendig opplæring.

Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen

- å sikre at oversikten over virksomheter i eierskapsmeldingen er i samsvar med kravet i kommuneloven § 26-1, andre ledd, bokstav b og c
- å vurdere om ytterligere tiltak bør gjøres for å oppfylle informasjonsplikten om rettssubjekter som utfører virksomhet på vegne av kommunen, jf. kommuneloven § 4-1
- å sikre at innstillinger til styrevalg blir behandlet av kommunen i samsvar med kommunens eierskapsmelding
- gjennom eierorganet i selskapet å:
 - sikre at kravet til kjønnsrepresentantaksjon er oppfylt i alle styrer
 - arbeide for at valgkomiteens innstilling blir sendt ut med innkallingen til møte i eierorganet, og at innstillingen er skriftlig begrunnet
 - arbeide for at selskapene bruker KS styrevervregister og sikrer at informasjon i systemet blir oppdatert
 - arbeide for at selskapene sikrer nødvendige kompetansetiltak for styret

Horten, 11.09.23

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Sandefjord kommune i sak 09/23.

Reglene om eierskapskontroll står i kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav d, jf. § 23-4 og § 24-2, og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Problemstilling og kriterier/revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

1. Har kommunen en eierskapsmelding i samsvar med gjeldende krav?
2. Sikrer kommunen at styrevalg gjennomføres i samsvar med lovkrav, kommunens føringer og anbefalinger fra KS?

Kriteriene³ i denne eierskapskontrollen er hentet fra kommuneloven, kommunens eierskapsmelding og KS prinsipper for eierskap.⁴ Kriteriene framgår under hver problemstilling nedenfor.

Følgende selskaper er valgt ut til eierskapskontrollen:

- Vestfoldmuseene IKS
- Fønix AS
- Sirkulær Bestiller AS
- Vestfold Krematorium IKS
- Greve biogass AS

Heretter omtalt som de utvalgte selskapene.

1.3. Metode og kvalitetssikring

Eierskapskontrollen er gjennomført av forvaltningsrevisor Trygve Børsting, med Kirsti Torbjørnson som oppdragsansvarlig.

Vi har gjennomgått relevant dokumentasjon fra kommunen og selskapene, og vi har stilt skriftlige spørsmål til bla. daglige ledere og ledere av valgkomiteene i selskapene og til kommunen. Vi har også gjennomført et intervju med kommunens eierskapsrepresentant (ordfører).

³ Med utgangspunkt i problemstillingen(e) skal revisor etablere kriterier, jf. RSK 002 pkt. 14. Kriterier er de krav, normer og/eller standarder som utøvelsen av eierskapet skal vurderes opp mot.

⁴ KS har utarbeidet en veileder med anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll. Se: KS, *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*.

Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 3 til rapporten.

1.4. Uttalelse fra eierrepresentant og selskap

Rapporten er sendt til uttalelse til kommunen v/ eierrepresentant og de utvalgte selskapene, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Vi har mottatt uttalelse fra Sandefjord kommune. Vi har ikke mottatt et eget høringssvar fra eierrepresentanten i kommunen. Vi har mottatt svar fra alle selskapene, med unntak av Vestfoldmuseene IKS. Høringssvarene har medført noen mindre endringer. Fønix AS ga utfyllende informasjon om styreopplæring i sitt høringssvar, dette har medført endringer i avsnitt 3.6 og 3.6.1. Uttalelsene ligger i vedlegg 1.

2. Problemstilling – eierskapsmelding

Problemstilling 1: Har kommunen en eierskapsmelding i samsvar med gjeldende krav?

2.1. Kriterier

Det følger av kommuneloven § 26-1 at kommunestyret minst en gang i valgperioden skal vedta en eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen skal minimum inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, gi en oversikt over selskap, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i, og angi kommunens formål med sine eierinteresser.

Av kommuneloven § 4-1 går det frem at kommunen aktivt skal informere om egen virksomhet og om virksomhet som andre rettssubjekter utfører på vegne av kommunen. Det skal også legges til rette for at alle skal få tilgang til slik informasjon.

På dette grunnlaget har vi utledet følgende kriterier:

- **Kommunestyret skal behandle kommunens eierskapsmelding i hver valgperiode.**
- **Kommunens eierskapsmelding skal minimum gi informasjon om**
 - **kommunens eierskapsprinsipper**
 - **oversikt over kommunens eierskap**
 - **kommunens formål med eierskap i virksomhetene**
- **Eierskapsmeldingen og informasjon om kommunens eierskap skal være lett tilgjengelig for befolkningen.**

2.2. Eierskapsmelding for Sandefjord kommune

Behandling av eierskapsmelding

Sandefjord kommunes eierskapsmelding er fra 2020, og ble vedtatt i kommunestyresak 81/20 den 17.09.2020. I den politiske behandlingen ble det vedtatt flere endringer i meldingen. Disse endringene er tatt i versjonen som er publisert på kommunens hjemmeside.

Eierskapsprinsipper

Sandefjord kommune sin eierskapsmelding er innholdsrik. Blant temaene som er omtalt er: roller og rolleforståelse, valg av styre, krav til selskapene, eierforvaltning og oversikt over eierskapet.

De tre første kapitlene i eierskapsmeldingen skisserer kommunens eierskapsprinsipper. Det første av disse kapitlene er *Roller og rolleforståelse*. Dette kapitlet beskriver hvordan ansvaret for oppfølging av eierskapet er fordelt mellom kommunestyre, formannskap, eierrepresentant (ordfører), kommunedirektøren og eierskapsteamet. Her beskrives også representantskapet/ generalforsamling/årsmøte, eiermøter, styret og daglig leder.

Det andre kapitlet *Valg av styre* gir retningslinjer for styresammensetning, styregodtgjøring og bruk av valgkomite. Dette temaet vil vi komme nærmere inn på i problemstilling 2.

I eierskapsmeldingens tredje kapittel beskrives de krav som kommunen stiller til selskapene. Vi har sammenfattet disse kravene i tabellen under:

Tabell 1 Krav til selskapene i kommunens eierskapsmelding.

Krav til selskapene	Utdypning
Offentlighet	Kommunen forventer at selskaper omfattet av offentlighetsloven skal iverksette tiltak som sikrer åpenhet og innsyn i samsvar med lovkrav. Eiermøter og generalforsamling skal normalt være offentlige.
Åpenhet og informasjon	Selskapene skal sikre god informasjonsflyt til eierne. Kommunen skal få en årlig orientering om selskapets utvikling. Forut for generalforsamling/representantskapsmøter skal kommunen gis anledning til å behandle spørsmål av prinsipiell karakter og styrevalg.
Definerte mål for virksomheten	Selskapenes mål for virksomheten skal være tydelig definert i vedtektene eller selskapsavtalen. Selskapet skal ha klare mål og strategier for sin virksomhet.
Eierinvolvering	For aksjeselskaper skal som hovedregel innkalling og sakspapirer sendes ut fire uker før generalforsamling. For interkommunale selskaper skal innkalling og sakspapirer sendes ut med minst fire ukers varsel før representantskap. ⁵
Samfunnsansvar	Selskapene skal opptre som ansvarlige samfunnsaktører. Dette inkluderer blant annet hensynet til: miljø, lokalsamfunn, ansatte, menneske-rettigheter, likestilling, bekjemping av arbeidslivskriminalitet mv. Lønn for ledende ansatte skal være styrets ansvar, men moderasjon skal vektlegges. Selskapene bør vedta seriositetsbestemmelser tilsvarende kommunens.
Klima og miljø	Selskapene skal gjennomgå sin virksomhet og etablere målsetninger for klima, miljø og energi, samt beskrive relevante tiltak. Selskap hvor kommunen er majoritetseier bør kartlegge og synliggjøre hvordan foretaket skal bidra til å nå FNs bærekraftsmål.

⁵ Kommunen har opplyst til oss at de har gitt beskjed til alle selskaper at komplett innkalling til representantskap og generalforsamling skal sendes ut minst fire uker for og helst seks uker.

Krav til selskapene	Utdypning
	Det forventes av selskap som er heleid av Sandefjord kommune miljøsertifiseres.
Revisor og bruk av rådgivere	Selskapets revisor skal være uavhengig av styret og daglig leder.
Habilitet	Kommunen anbefaler styrene å etablere rutiner for å håndtere habilitetskonflikter.
Etikk	Kommunen bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften, og forankrer disse i selskapet.
Antikorrupsjon	Selskapene bør etablere et antikorrupsjonsprogram som en del av de etiske retningslinjene.
Skattepraksis	Kommunen må sikre at selskapene praktiserer en god skattepraksis som ikke uthuler skattegrunnlaget i Norge eller i andre land. Dette bør tas inn i selskapenes etiske retningslinjer.

Kommunens eierskapsmelding har også et avsnitt som gjelder kapitalstruktur (bla. Størrelse på egenkapital i selskapene) og utbyttepolitikk.

Oversikt over eierskap

Kommunens eierskapsmelding inneholder en oversikt over kommunens eierskap. Først blir forskjellige organisasjonsformer presentert, under hver organisasjonsform er en liste med hvilke selskap som kommunen eier med den aktuelle selskapsformen. Deretter kommer en selskapspresentasjon hvor det gis mer detaljert informasjon om hvert selskap som: grunnleggende opplysninger om selskapet (organisasjonsform mm.), selskapets eget formål, eiere, styresammensetning (m/honorar), dagligleder (m/lønn), økonomiske nøkkeltall og revisjonsselskap. Videre følger det en beskrivelse av hvilket formål kommunen skal oppnå med eierskapet.

I beskrivelsen av selskapsformer står det at kommunens § 27-selskap og samvirkeforetak ikke blir presentert i selskapspresentasjonen. Dette gjelder START i Vestfold⁶ og Biblioteksentralen SA. Vertskommunesamarbeidet Vestfold offentlige innkjøpssamarbeid (VOIS) er heller ikke med i selskapspresentasjonen.

De fem utvalgte selskapene er listet opp i selskapspresentasjonen. Informasjon om selskapets ledelse og økonomi er av eldre dato (2019/2020), noe som følger naturlig av at eierskapsmeldingen er fra 2020. Vi ser at det også er andre forhold ved selskapene har endret seg

⁶ I eierskapsmeldingen er selskapet oppgitt som et § 27-selskap. Per dags dato er selskapet organisert som et kommunalt oppgavefelleskap.

etter at eierskapsmeldingen har blitt vedtatt, eks. er Sirkulær Bestiller AS omtalt under sitt gamle navn Grenland Vestfold Bestiller AS (endret i 2021). Vestfoldmuseene IKS er oppgitt med utdatert eiersammensetning (denne ble endret omtrent en måned før meldingen ble vedtatt).

Kommunens formål med eierskapet

I selskapspresentasjonen er alle selskaper oppgitt med både selskapets formål og kommunens formål for eierskapet. Lengden på beskrivelsene varierer fra selskap til selskap. Beskrivelsen av kommunens formål med eierskapet er i noen tilfeller knyttet til FNs bærekraftsmål, mens i andre tilfeller bygger eierformålet på oppfyllelse av lovkrav som gjelder for kommunen.

I tabellen under vises både selskapets formål og kommunens formål med eierskapet for de fem utvalgte selskapene:

Tabell 2 Oversikt over selskapets formål og kommunens formål med eierskapet for de fem utvalgte selskapene.

	Selskapets formål	Kommunens formål med eierskapet
Vestfold-museene IKS	Drift av museer, Vestfoldarkivet og samlingsforvaltning med fellesmagasin	Gjennom eierskapet i Vestfoldmuseene ønsker Sandefjord kommune å sikre publikum tilgang til kultur, kunst og historie. Samtidig sikres ivaretagelse og bevaring av kulturskatter.
Fønix AS	<p>Attføring eller varig tilrettelagt arbeide er selskapets primære virksomhet.</p> <p>Selskapet skal bistå mennesker som står utenfor arbeidslivet – eller står i fare for å falle ut av det – med å få eller beholde et arbeid.</p> <p>Selskapet skal være arbeidsgiver for mennesker som har behov for et varig tilrettelagt arbeid. Kvalifisering til jobb gjennom å øke kompetanse er en sentral del av arbeidsområdet for alle målgrupper. Selskapet skal i tilknytning til varig tilrettelagt arbeid drive virksomhet som gir varierte gode tilrettelagte arbeidsplasser for målgruppen.</p>	<p>Sandefjord kommune har i Kommuneplanens samfunnsdel i <i>bærekraftsmål 8</i> om anstendig arbeid og økonomisk vekst vedtatt:</p> <p>«<i>OVERORDNET MÅL: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle</i>»</p> <p>Gjennom eierskapet i Fønix vil Sandefjord kommune kunne stå for et stødig grunnlag for å oppnå selskapets formål: Selskapet skal bistå mennesker som står utenfor arbeidslivet – eller står i fare for å falle ut av det – med å få eller beholde et arbeid. Med dette tas en aktiv rolle i å oppnå bærekraftmålet. Kommunen er en viktig samarbeidspartner og tilrettelegger for næringsliv og kan således bidra både til økonomisk vekst og målet om full sysselsetting og anstendig arbeid for alle – hvilket utgjør formålet med eierskapet.</p>

	Selskapets formål	Kommunens formål med eierskapet
Sirkulær Bestiller AS	Bestillerorgan for selskapets aksjeeiere. Selskapets virksomhet er gjennom offentlig anbudskonkurranser å ta ansvar for behandling av det våtorganiske avfallet (matavfall og slam) med høy klimanytte til selskapets aksjeeiere.	Gjennom eierskapet i Grenland Vestfold Bestiller ønsker Sandefjord kommune å sikre gode priser på håndtering av våtorganisk avfall.
Vestfold Krematorium IKS	Krematorium	Gjennom eierskapet i Vestfold krematorium sikrer Sandefjord kommune et lokalt tilbud til de av kommunens innbyggere som ønsker kremering av sine avdøde nære og kjære.
Greve biogass AS	Selskapets overordnede formål og samfunnsansvar er å bidra til kontinuitet og grønn verdiskapning. Dette skal skje igjennom utvikling av verdikjeder basert på biogass produsert fra organisk avfall, husdyrgjødsel og slam, og ved klimavennlig produksjon av mat fra biogjødsel og grønn CO ₂ .	<p>Gjennom eierskapet i GreVe Biogass ønsker Sandefjord kommune å ta en førende rolle i utviklingen av bærekraftig avfallshåndtering spesielt, og «grønn» næring generelt. I Kommuneplanens samfunnsdel i <i>bærekraftsmål 11</i> om å gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, særlig delmål 11.6 om å redusere negative konsekvenser av luftkvalitet og avfallshåndtering</p> <p><i>«Håndtering av avfall, herunder kildesortering, kompostering og effektive renovasjonsløsninger er sentrale tiltak for reduksjon av klimagasser.»</i></p> <p>I Strategisk næringsplan har kommunen vedtatt:</p> <p><i>«Kommunen skal være pådriver for gode løsninger for vei, jernbane, kollektivtrafikk, bredbåndsdekning, ladepunkter for elbil, fyllestasjoner for biogass mv»</i></p> <p>Som eier av GreVe Biogass AS tar Sandefjord kommune en aktiv rolle i å oppnå bærekraftsmål 11, samtidig er kommunen</p>

	Selskapets formål	Kommunens formål med eierskapet
		med på å sikre at det faktisk produseres biogass for fyllestasjonene og således bidra til oppfyllelse av mål i Strategisk næringsplan.

Tabellen viser hvordan kommunens formål for eierskapet til en viss grad er forskjellig fra selskapets eget formål og at kommunen bygger eierformålet på FNs bærekraftsmål der det er relevant.

Som nevnt over er det noen selskaper som ikke er omtalt i eierskapsmeldingen grunnet organisasjonsform. En følge av dette er at det heller ikke er oppgitt et formål for kommunens eierskap i disse selskapene.

2.3. Informasjon om virksomheten

Kommunen skal aktivt informere om virksomhet som andre rettssubjekter utfører på vegne av kommunen, jf. kommuneloven § 4-1. Mange av de selskapene hvor kommunen har eierinteresse vil falle inn under denne plikten. Kommunens eierskapsmelding er publisert på hjemmesidene til kommunen og bidrar dermed til informasjon i henhold til kravet i kommuneloven. Den er lagt ut på siden «om oss» med en kort forklaring. Vi kan ikke se at den er publisert noe annet sted. Eierskapsmeldingen kommer opp hvis man søker på eierskapsmelding i søkefeltet. Hvis man spør samtaleroboten på kommunens nettside («Kommune-Kari») får man imidlertid beskjed om at eierskapsmeldingen ikke er publisert.

Vi har fått opplyst fra Kommunen at alle selskapene hvor de har eierandel opplyser på sine nettsider at kommunen er en av eierne. Unntaket er et selskap som ikke har nettside. Videre opplyser kommunen at for de selskapene hvor formannskapet er generalforsamling, publiseres sakspapirene på kommunens nettside under politikk og innsyn. Det lages også hvert år en eierskaps sak til formannskapet, som informerer om eierskapet og driften det siste året. Eierskaps saken er også tilgjengelig på kommunens nettsider.

2.4. Revisors vurdering

Kommunen har en omfattende og innholdsrik eierskapsmelding. Vi mener at eierskapsmeldingen i hovedsak oppfyller kommunelovens krav. Unntaket er at det er noen organisasjonsformer som ikke blir omtalt i selskapspresentasjonen i eierskapsmeldingen. Derfor mener vi at eierskapsmeldingen ikke fullt ut er i overensstemmelse med kommuneloven § 26-1, andre ledd, bokstav b og c.

Eierskapsmeldingen ble vedtatt i 2020 og kommunen har derfor oppfylt kravet om at kommunestyret skal vedta en eierskapsmelding i inneværende kommunestyreperiode.

Eierskapsmeldingen oppfyller kravet til at den skal beskrive kommunens eierskapsprinsipper. Prinsippene omfatter både eierstyring av selskapene og hvilke forventinger kommunen har til selskapene.

Innholdet i selskapspresentasjonen er regulert i kommuneloven § 26-1, andre ledd, bokstav b. Av Prp 46 L (2017-2018) om ny kommunelov s. 413-414 fremgår det at oversikten over selskaper skal inkludere blant annet aksjeselskaper, interkommunale selskap (IKS), kommunale foretak, samvirkeforetak, kommunalt oppgavefelleskap og vertskommunesamarbeid. I kommunens eierskapsmelding står det at de ikke har tatt med § 27-selskap (nå kommunalt oppgavefelleskap), samvirkeselskap og vertskommunesamarbeid. Disse virksomhetene er nevnt, men nærmere informasjon og kommunens formål med disse er ikke beskrevet, jf. kommuneloven § 26-1, andre ledd, bokstav c.

Kommunen har publisert eierskapsmeldingen på sine nettsider. Det er et tiltak som bidrar til å informere om virksomhet som utføres av andre på vegne av kommunen. Vi mener at det kan være vanskelig å finne denne informasjonen og at deler av informasjonen om selskapene er utdatert. Den årlige saken om eierskap til formannskapet gir mer oppdatert informasjon om selskapene, men denne kan også være vanskelig finne, da den kun publiseres i innsynsløsningen for politiske møter. Vi mener derfor at kommunen bør vurdere om ytterligere tiltak skal gjennomføres for å informere om slik virksomhet, jf. kommuneloven § 4-1.

3. Problemstilling – styrevalg

Problemstilling 2: Sikrer kommunen at styrevalg gjennomføres i samsvar med lovkrav, kommunens føringer og anbefalinger fra KS?

3.1. Kriterier

Valg av styremedlemmer er en av de viktigste oppgavene for eier av et selskap. Grunnleggende krav til styrevalg og styresammensetning følger av aksjeloven, IKS-loven, kommuneloven og eventuelt selskapsavtale eller vedtekter, bla. Fremgangsmåte ved valg, størrelse og kjønnsammensetning. KS sine anbefalinger⁷ gir råd til kommunen om hvordan den best mulig kan organisere eierskapet sitt. Et av de sentrale temaene i veilederen er styresammensetning og -valg.

Valgkomite

Selskapets valgkomite har som oppgave å legge frem forslag på hvem som skal velges til styret i selskapet. Forslaget legges frem for representantskap/generalforsamling, som står for selve valget. Ordningen med valgkomite er ikke lovregulert, men anbefales av KS. Det kommer frem av KS anbefaling nr. 10 at bruk av valgkomite bør fastsettes i vedtekter eller selskapsavtale. Videre anbefaler KS at valgkomiteen bør sammensettes for å reflektere de forskjellige eierne i selskapet.

I Sandefjord kommunes eierskapsmelding fremgår det at valg av styre og styreleder i aksjeselskaper og interkommunale selskaper skal skje på bakgrunn av innstilling fra en valgkomite. Innstillingen skal være begrunnet og skriftlig. Valgkomiteens innstilling skal sendes ut med innkallingen i god nok tid til at kommunen kan gjennomføre en forsvarlig saksbehandling. Kommunen har informert om at komplett innkalling skal foreligge senest fire uker før møtet og helst seks uker før.

Kommunens eierskapsorgan er formannskapet. Formannskapet behandler alle eierskapsaker med mindre noe annet følger av lov eller bestemt på annen måte. Dette inkluderer også saker om kommunens standpunkt når det gjelder valg av styremedlemmer.

Sammensetning av styret

KS fremhever at valgkomiteen bør fokusere på kompetanse og personlige egenskaper i prosessen med å finne styremedlemmer. Kommunens eierskapsmelding vektlegger også viktigheten av at styret skal reflektere selskapets behov, at kompetansen til de forskjellige styremedlemmene bør være ulik og supplerende.

I anbefaling nr. 12 har KS listet opp tiltak som bidrar til å sikre god kompetanse i selskapenes styre. Blant annet anbefales det at styret hvert år foretar en egevaluering av seg selv, hvor

⁷ KS, *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*

kompetanse i styret er et naturlig tema. KS anbefaler også at det gis opplæring av styremedlemmer og det gjennomføres styreseminarer.

Av kommunens eierskapsmelding fremgår det at valgkomiteen bør ha dialog med sittende styreleder og få tilgang til styrets anbefalinger etter egenevalueringen.

For IKS og aksjeselskaper hvor kommunen, alene eller med andre kommuner, eier 2/3 av aksjene skal begge kjønn være representert i styret, jf. IKS-loven § 10, første ledd og kommuneloven § 21-1. Faste medlemmer og varamedlemmer skal telles hver for seg, og ansattvalgte styremedlemmer skal holdes utenfor tellingen.⁸ Antallet som skal være representert av hvert kjønn er bestemt ut fra antallet medlemmer i styret, dette er nærmere beskrevet i aksjeloven § 20-6. KS anbefaling nr. 11 sier at uavhengig av organisasjonsform, bør det tilstrebes balansert kjønnsrepresentasjon.

KS anbefaler at det oppnevnes varamedlemmer til styret, og at disse oppnevnes i numerisk rekkefølge, dette for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret (anbefaling nr. 14).

I noen tilfeller er kommunale selskap organisert konsern, det vil si at selskapet som kommunen har eierandel i (morselskap), selv eier andre selskap (datterselskap). For at det skal regnes som et konsern må morselskapet eier mer enn 50% av aksjene, eller på annet vis ha bestemmende innflytelse på selskapet. Det kan derfor også være andre eiere av datterselskapene i tillegg til morselskapet hvor kommunen er eier.

KS anbefaler at som hovedregel bør styremedlemmer i morselskapet ikke sitte til styrene i datterselskapene. Dette er viktig for å unngå rolleblanding og dobbeltroller og ivareta hierarkiet og organenes tilsynsfunksjoner. KS peker på at man må være særlig oppmerksom på problemstillinger knyttet til anbud og inhabilitet i tilfeller hvor et selskap skal inngi anbud til et annet selskap i samme konsern.

Retningslinjer for habilitet

I anbefaling nr. 15 tilrår KS at styrene etablerer rutiner for å håndtere habilitetskonflikter. KS viser til at spørsmål om habilitet kan oppstå på to måter. Den første måten er at inhabilitet oppstår når styremedlemmer eller ansatte i selskapet skal behandle en sak i selskapet. For IKS gjelder de samme reglene om habilitet som i kommunen, jf. IKS-loven § 15, jf. kommuneloven §§ 11-10 og 13-3 og forvaltningsloven kapittel II. For aksjeselskap er habilitet for styre og daglig leder regulert i aksjeloven § 6-27. I noen tilfeller vil også forvaltningslovens regler for habilitet gjøre seg gjeldende for avgjørelser i aksjeselskap. Kommunen eierskapsmelding anbefaler også at selskapene har rutiner for å håndtere habilitet.

Den andre tilfellet hvor inhabilitet kan oppstå, er når kommunen skal behandle saker som gjelder selskapet. I henhold til forvaltningsloven § 6, første ledd, bokstav e, nr. 2, er styremedlemmer, daglig leder og andre med ledende stillinger i et selskap inhabil i saker hvor selskapet er part.

⁸ Jamfør Ot.prp.nr.97 (2002–2003).

Derfor kan ikke en folkevalgt behandle en sak der selskapet er part, hvis vedkommende også er styremedlem i selskapet. Inhabilitet i kommunen kan også oppstå dersom det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til at behandlingen er upartisk, jf. forvaltningsloven § 6 andre ledd.

Både selskapet og kommunen bør ha tydelige rutiner for å håndtere spørsmål om inhabilitet i samsvar med reglene.

KS styrevervregister

KS anbefaler at alle styremedlemmer og personer i selskapets ledelse bør registreres i KS styrevervregister (anbefaling nr. 17). Dette er et tiltak for å sikre åpenhet rundt hvilke verv disse personene har.

Kommunens eierskapsmelding fastsetter at de som er oppnevnt av kommunen til styreverv, skal registrere sine verv i KS styrevervregister. Kommunen opplyser at dette i utgangspunktet skal forstås slik at styremedlemmer skal registrere alle verv som vedkommende har.⁹

Bruk av styrevervregisteret kan forebygge at inhabile personer deltar i behandlingen av en sak, og kan dermed øke tilliten til at habilitetskravene blir ivaretatt, både i kommunen og selskapet.

Selskapene må selv vedta og varsle KS om at de ønsker å ta i bruk registeret. Videre må selskapet registrere hvem som sitter i styret. Deretter må vervsinnhaveren selv logge seg på løsningen for at personnummeret skal bli registrert i styrevervregisteret. Personnummeret trengs for at systemet skal hente inn opplysninger om andre verv som vedkommende har. Når denne registreringen er gjort, vil styrevervregisteret årlig innhente opplysninger fra bla. Enhetsregisteret og Foretaksregisteret i Brønnøysund og Skatteetatens aksjonærregistret. Da denne informasjonen oppdateres kun en gang i året, kan det oppstå avvik mellom informasjonen i styrevervregisteret og faktiske forhold.

Godtgjøring til styret

Godtgjøring til styret bestemmes av selskapets eierorgan (representantskap/generalforsamling). I KS anbefaling nr. 16 tilrådes kommunen å ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Det kan danne et grunnlag for fastsettelsen av godtgjøring i eierorganet.

På dette grunnlaget har vi utledet kriterier for styrevalgprosessene i de utvalgte selskapene:

- **Sandefjord kommune bør gjennom eierorganene sikre følgende:**
 - **selskapene skal ha valgkomite, og det bør være regulert i vedtekter/ selskapsavtale**

⁹ Kommunen mener imidlertid at dette kan presiseres i neste utgave av eierskapsmeldingen. Som et forslag fra kommunedirektøren kan det endres til at alle verv skal registreres slik at eventuelle interessekonflikter ifm. ulike verv er synlige.

- **det skal arbeides for at valgkomiteen får nødvendig informasjon for å sikre en styresammensetning som reflekterer selskapets behov**
- **valgkomiteens innstilling skal sendes ut sammen med innkallingen**
- **kjønnsrepresentasjonen i styrene skal være i samsvar med lovkravene**
- **selskapenes styrer bør ha numeriske varamedlemmer**
- **selskapene bør ha tiltak for å styrke styremedlemmenes kompetanse**
- **selskapene skal bruke KS styrevervregister**
- **selskaper med konsernorganisering bør ha vurdert om styremedlemmer i morselskapet kan sitte i styret til datterselskapet**
- **Kommunen bør:**
 - **ha rutiner for håndtering av inhabilitet som følge av styreverv**
 - **ha gjort en prinsipiell vurdering av styregodtgjørelser**
 - **sikre at eierorganet (formannskapet) får drøftet styrevalg før generalforsamling/representantskap gjennomføres**

3.2. Valgkomite – organisering og informasjon

Vedtektsfesting og organisering av valgkomite

Alle de fem selskapene i utvalget har valgkomite. For Vestfoldmuseene IKS og Vestfold Krematorium IKS er det fastsatt i selskapsavtalen at det skal være en valgkomite. Sirkulær Bestiller AS og Greve Biogass AS har ikke fastsatt valgkomite i vedtektene, men det kommer frem av aksjonæravtalen. For alle selskapene er det beskrevet fremgangsmåte med valg av komiteen og hvilke oppgaver komiteen skal ha. Fønix AS har ikke fastsatt i vedtektene at det skal være valgkomite.

Valgkomiteene består i hovedsak av ordførere og varaordførere fra eierkommunene (3-4 medlemmer). I Vestfold Krematorium IKS er det fastsatt at representantskapet skal utgjøre valgkomiteen. Sirkulær Bestiller AS har en valgkomite med fem medlemmer, her er det både ordførere og ansatte i kommunene som er medlemmer.¹⁰ Fønix AS er heleid av Sandefjord kommune. Vi har fått opplyst at «Valgkomite for andre møter, styrer og stiftelser» (kst-sak 83/19) fungerer som valgkomite for de selskapene som kommunen eier fullt ut, inkludert Fønix AS.¹¹

Valgkomiteene består av både menn og kvinner. Unntaket er Fønix AS, hvor valgkomiteen har bestått av bare menn i 2022 og 2023 da det ene kvinnelige medlemmet trådte ut pga. inhabilitet og ble erstattet av et mannlig varamedlem. Det er menn som er leder av alle fem valgkomiteene.

Utover beskrivelsen av valgkomite i aksjonæravtalen eller selskapsavtale, har ingen av selskapene en egen instruks for valgkomiteens arbeid.

¹⁰ Medlemmene er både fra direkte og indirekte eiere.

¹¹ I kommunens eierskapsmelding fremgår det at «formannskapets faste valgkomité» er valgkomite, uten at dette er nærmere spesifisert.

Informasjon til valgkomiteen

Vi har vært i kontakt med lederne av valgkomiteene for de forskjellige selskapene for å undersøke hvilken informasjon de får fra selskapene.

Tabell 3 Informasjon som valgkomiteene mottar før de lager innstilling på valg i styret

Selskap	Informasjon valgkomiteen mottar:
Vestfoldmuseene IKS	<ul style="list-style-type: none"> oversikt over sammensetningen av styret og hvem som er på valg leder har samtale med styreleder om styresammensetningen, herunder kompetanse
Fønix AS	<ul style="list-style-type: none"> oversikt over hvem som var i styret, hvem som var på valg og tjenestetid leder hadde samtale både med styreleder og daglig leder om det var spesielle kompetansebehov eller andre ting de ønsket å meddele kjønnsbalanse var også et tema
Vestfold Krematorium IKS	<ul style="list-style-type: none"> leder har hatt dialog med styre i forkant av valg, hvor temaet er hvordan styret fungerer og hvilken kompetanse som de trenger.
Greve Biogass AS	<ul style="list-style-type: none"> leder har hatt tett dialog med styreleder.
Sirkulær Bestiller AS	<ul style="list-style-type: none"> leder for valgkomiteen opplyser at de ikke har mottatt noe informasjon fra styret om styrets sammensetning i forbindelse med valg.

Som tabellen viser, har alle valgkomiteene hatt kontakt med styret eller styreleder for å få informasjon i forkant av valg. Noen har også fått annen informasjon i tillegg. Unntaket er Sirkulær Bestiller AS, hvor det ikke har vært kontakt mellom valgkomiteen og styret før de lagde innstillingen. Valgkomiteen i Sirkulær Bestiller AS har en litt annen rolle, da det er de forskjellige eierne som innstiller på styremedlemmer, mens valgkomiteen innstiller på et medlem (som blir styreleder) og varamedlemmer. Leder for valgkomiteen opplyser at valgkomiteen ser på kompetansesammensetning og kjønnsbalanse på de medlemmene som er innstilt fra eierne.

En kilde til informasjon for valgkomiteene er styrets egenevaluering. I alle selskapene, med unntak av Sirkulær Bestiller AS, er gjennomføring av styreevaluering en del av styreinstruksen.

Vestfoldmuseene IKS har fremlagt styreevaluering for 2022 og opplyser at evaluering for 2023 gjennomføres på høsten. Fønix AS har opplyst at de har gjennomført styreevaluering i 2022 og 2023, dette gjøres i siste møte før generalforsamling (dvs. på våren). Vi har fått fremlagt evalueringen fra 2023. Fra Vestfold Krematorium IKS har vi fått fremlagt kortfattede evalueringer 2022 og 2023, denne er oversendt leder av valgkomiteen. Greve Biogass AS har ikke gjennomført styreevaluering i 2022-2023, men gjennomførte en evaluering i november 2021. Styret i Sirkulær Bestiller AS har ikke gjennomført styreevalueringer i 2022 eller 2023.

Intervju med ordfører

I forbindelse med prosjektet har vi intervjuet ordfører, som er kommunens eierrepresentant i de fleste selskaper hvor kommunen har eierinteresser. Ordføreren sitter også i noen valgkomiteer som innstiller på kandidater til selskapets styre.

Når det gjelder informasjon til valgkomiteen fortalte ordføreren at valgkomiteen har samtaler med styreleder, i disse samtalene vurderer de hvordan bla. Styret fungerer og kompetansebehov i styret. I tillegg brukes egenevalueringene som de fleste styrer gjennomfører. Ordfører fremhever at det er selskapets behov som er avgjørende for hvem som skal foreslås til styret. Sentralt her er hvilken kompetanse selskapet trenger, dette kan variere ut fra hvilken fase selskapet er i og hvilken kompetanse som finnes i administrasjonen. Eksempelvis kan det være nyttig for et selskap å ha en jurist i styret hvis dette ikke finnes i administrasjonen. I tillegg er det viktig at styremedlemmene er interessert i å ha vevret og at de har tiden som trengs til å utføre vervet.

3.2.1. Revisors vurderinger – valgkomite

Alle de utvalgte selskapene har valgkomite. Det varierer imidlertid hvordan denne er regulert. I de to IKSene fremgår det av selskapsavtalen at det skal være valgkomite. Mens for to av aksjeselskapene fremgår dette av aksjonæravtalen, men ikke av vedtektene.

Fønix AS har ikke vedtektsfestet valgkomite. Selskapet er heleid av kommunen og det er «valgkomite for andre møter, styrer og stiftelser» som fungerer som valgkomite for selskapet. I eierskapsmeldingen står det at det er «formannskapetets faste valgkomité» som er valgkomite for kommunens heleide selskaper. Kommunen har opplyst at dette er samme komite. Dette fremstår for oss som utydelig, og vi mener dette bør tydeliggjøres i neste revisjon av eierskapsmeldingen.

Vi mener at kommunen bør arbeide for at alle selskapene har i sine vedtekter eller selskapsavtale at det skal være valgkomite.

Basert på de opplysninger vi har fått tyder det på at valgkomiteene i hovedsak får nødvendig informasjon for å utføre sine oppgaver. De fleste valgkomiteene har dialog med styreleder for å få informasjon om hvordan styret fungerer og hvilken kompetanse som behøves. Dette samsvarer også med det ordfører opplyser.

De fleste selskapene har også gjennomført styreevaluering, og har fastsatt dette i styreinstruksen. Noen selskaper gjennomfører evalueringen på høsten, mens et selskap opplyste at de gjorde det

på siste møte rett før generalforsamling. Med tanke på at styrevalg vanligvis gjøres på våren, og at styreevalueringen også skal være et verktøy for valgkomiteen er det etter vår vurdering mest hensiktsmessig at styreevalueringen også gjøres på våren, men tidlig nok til at valgkomiteen kan nyttiggjøre seg av evalueringen i sitt arbeid. Det selskapet som skiller seg mest ut er Sirkulær Bestiller AS. Her opplyser leder for valgkomiteen at de ikke har fått informasjon fra styret. Selskapets styre har heller ikke gjennomført egnevalueringer i 2022 eller 2023.

3.3. Behandling av valgkomiteens innstilling

Vi har undersøkt om valgkomiteens innstilling har vært vedlagt innkallingen til generalforsamling/representantskap i de utvalgte selskapene i årene 2022 og 2023. Videre har vi sjekket om innstillingen fra valgkomiteen har vært vedlagt saksfremlegget til formannskapet i Sandefjord kommune i forbindelse med behandlingen av innkallingen. Resultatet vår undersøkelse vises i tabellen under.

Tabell 4 Valgkomiteens innstilling vedlagt innkalling til generalforsamling/representantskap og formannskapets saksfremlegg (2022)

Selskap	Valgkomiteens innstilling vedlagt innkallingen i 2022?	Valgkomiteens innstilling vedlagt ved saksfremlegg til formannskapet i 2022?
Vestfoldmuseene IKS	Ja	Ja
Fønix AS*	Ja	Ja, men som generalforsamling.
Sirkulær Bestiller AS	Ja	Nei, innkalling ikke behandlet.
Vestfold Krematorium IKS	Nei	Nei, innkalling ikke behandlet.
Greve biogass AS	Nei	Nei, innkalling behandlet i formannskapet, men uten innstillingen fra valgkomiteen.

* Formannskapet er generalforsamling for Fønix AS.

Tabell 5 Valgkomiteens innstilling vedlagt innkalling til generalforsamling/representantskap og formannskapets saksfremlegg (2023)

Selskap	Valgkomiteens innstilling vedlagt innkallingen i 2023?	Valgkomiteens innstilling vedlagt ved saksfremlegg til formannskapet i 2023?
Vestfoldmuseene IKS	Nei, ble ettersendt	Nei, innkalling behandlet i formannskapet, men uten innstilling fra valgkomiteen
Fønix AS*	Nei	Nei, innstilling fremlagt i møtet (generalforsamlingen for Fønix AS).

Selskap	Valgkomiteens innstilling vedlagt innkallingen i 2023?	Valgkomiteens innstilling vedlagt ved saksfremlegg til formannskapet i 2023?
Sirkulær Bestiller AS	Ikke aktuelt, kun et suppleringsvalg for en av eierne i 2023.	Ikke aktuelt, innkalling behandlet i formannskapet.
Vestfold Krematorium IKS	Nei	Nei, innkalling behandlet i formannskapet, men uten innstilling fra valgkomiteen
Greve biogass AS	Ja	Ja

* Formannskapet er generalforsamling for Fønix AS.

Tabellen viser at i årene 2022 og 2023 fulgte valgkomiteens innstilling med innkallingen til representantskap eller generalforsamling i fire av ni tilfeller. Formannskapet fikk fremlagt tre av disse (inkludert Fønix AS) når de skulle behandle innkallingen fra selskapet. Innstillingen for Fønix AS i 2022 ble behandlet av formannskapet i funksjon som generalforsamling for Fønix AS, og ikke som formannskap.

Ingen av de skriftlige innstillingene som vi har fått fremlagt, begrunner hvorfor kandidatene er innstilt til å bli valgt til styret. Valgkomiteen i Vestfoldmuseene IKS ga imidlertid i 2023 litt bakgrunnsinformasjon om den ene nye kandidaten som skulle velges til styret. I Greve Biogass AS ble det begrunnet fra valgkomiteen hvorfor antall styremedlemmer ble endret i 2023. Mens det i Vestfold Krematorium IKS ble gitt en begrunnelse i protokollen på at valg skulle gjennomføres hvert år (og ikke hvert andre år), men det er uklart om dette kom fra valgkomiteen.¹²

Intervju med ordfører

Ordfører vurderer at formannskapets behandling av valgkomiteens innstilling til viss grad er en formalitet. Begrunnelsen for dette er at formannskapet ikke sitter på hele det informasjonsgrunnlaget som valgkomiteen har brukt for å utarbeide sin innstilling. Formannskapet må derfor til en viss grad må ha tillit til valgkomiteens arbeid når det gjelder kandidatene som er foreslått. Ordfører mener at grunnen for at formannskapet eventuelt skulle ha innvendinger til en kandidat er i så fall at noen av formannschaftsmedlemmene har informasjon om den foreslåtte kandidaten som tilsier at vedkommende ikke burde bli valgt.

Ordfører opplyser at i de tilfellene han er med i valgkomiteen, vil han orientere muntlig for formannskapet hva som ligger til grunn for innstillingen.

3.3.1. Revisors vurdering – behandling av valgkomiteens innstilling

¹² Daglig leder i Vestfold Krematorium IKS har opplyst at de nå har endret rutinene, slik at innstillingen fra valgkomiteen i fremtiden skal følge innkallingen.

Vi vurderer at kommunen ikke har etterlevd retningslinjer i eierskapsmeldingen for saksbehandlingen av innstillinger til styrevalg. I perioden 2022 og 2023 fulgte valgkomiteens innstilling med innkallingen i et mindretall av tilfellene. I ingen av tilfellene ble det fremlagt skriftlig begrunnelse for kandidatene som ble innstilt. I kun tre av de ni tilfellene ble valgkomiteens innstilling fremlagt for formannskapet.

3.4. Kjønnbalanse i styrevalg

Vi har sett på kjønnbalansen blant de eiervalgte styremedlemmene (dvs. de som er valgt av representantskap eller generalforsamling) i de utvalgte selskapene. Vi har sett på sammensetningen etter valgene som ble gjennomført i 2022 og 2023.

Tabell 6 Kjønnrepresentasjon i styrene til de utvalgte selskapene: medlemmer, varamedlem og kjønn på styreleder

Selskap	År	Menn (vara)	Kvinner (vara)	I samsvar med lovkrav?	Kjønn styreleder
Vestfoldmuseene IKS	2022	2 (2)	3 (1)	Ja	Mann
	2023	2 (1)	3 (1)	Ja	Mann
Fønix AS	2022	2 (1)	2 (1)	Ja	Mann
	2023	3 (1)	1 (1)	Nei	Mann
Sirkulær Bestiller AS	2022	3 (0)	3 (1)	Ja	Kvinne
	2023	3 (0)	3 (1)	Ja	Kvinne
Vestfold Krematorium IKS	2022	2 (1)	2 (1)	Ja	Mann
	2023	2 (1)	2 (1)	Ja	Mann

Selskap	År	Menn (vara)	Kvinner (vara)	I samsvar med lovkrav?	Kjønn styreleder
Greve Biogass AS	2022	3 (1)	2 (1)	Ja	Mann
	2023	2 (1)	1 (1)	Ja	Mann

Tabellen viser at alle valgene av eiervalgte styremedlem er gjennomført i samsvar med kravet til kjønnsbalanse. Unntaket er styrevalget i Fønix AS i 2023, hvor det er tre menn og en kvinne blant de eiervalgte styremedlemmene. Sett på tvers av selskapene er det god balanse mellom menn og kvinner i styrene. Unntaket er blant styrelederne, hvor det er fire mannlige styreledere og en kvinne.¹³

Intervju med ordfører

På spørsmål om kjønnsbalanse i styrene så viste ordfører til et eksempel hvor en kandidat som var foreslått av en eierne ble endret for å kunne ivareta kravet til kjønnsbalanse. Videre mente ordfører at det viktigste var å ha rett kompetanse hos de som skulle velges inn i styrer. Ordfører mener at det kanskje er behov for å se litt bredere enn de man kanskje allerede kjenner til for å få kjennskap til flere kvinnelige styrelederkandidater.

3.4.1. Revisors vurdering – kjønnsbalanse i styrene

Med unntak av styrevalget i Fønix AS i 2023 oppfyller alle selskapene kravet til kjønnsbalanse blant de styremedlem som er valgt av eierne. Styret i Fønix AS består av fire medlemmer valgt av eierne. Det følger da av lovbestemmelsen at det skal være to av hvert kjønn. Faste medlemmer og varamedlemmer skal telles hver for seg, og ansattvalgte styremedlemmer skal holdes utenfor, jf. aksjeloven § 20-6.

3.5. Numeriske vararepresentanter

Vestfoldmuseene IKS, Fønix AS og Vestfold Krematorium IKS har i sine vedtekter eller selskapsavtale at det skal være numeriske vara. Dette står det ikke noe om i vedtektene eller aksjonæravtalen til Greve Biogass AS og Sirkulær Bestiller AS.

I styrevalget for Greve Biogass AS i 2022 og 2023 fremgår det ikke eksplisitt at det er en numerisk varaordning, men måten varamedlemmene er satt opp tyder på at dette er tilfellet. Når det gjelder

¹³ Av oversikten over selskaper i kommunens eierskapsmelding kommer frem at det var mannlige styreleder i 14 av selskapene og kvinnelige styreleder i 2 av selskapene (per 2020).

Sirkulær Bestiller AS er det kun ett varamedlem, mens vedtektene sier at det skal være to. Årsaken til at det kun er valgt ett er ikke oppgitt.

3.5.1. Revisors vurdering – numeriske vararepresentanter

Samtlige selskaper hvor det velges mer enn et varamedlem, synes å praktisere numeriske vara i den perioden vi har undersøkt. Greve Biogass AS og Sirkulær Bestiller AS har ikke dette i vedtektene eller aksjonæravtalen og vi mener at det vil være en fordel. Sirkulær Bestiller AS har kun et varamedlem, mens vedtektene fastsetter at det skal være to. Vi mener at kommunen gjennom eierorganet bør sørge for at det velges varamedlemmer i samsvar med vedtektene.

3.6. Opplæring av styret

Det er to selskap som opplyser at de har et fast opplæringstilbud til sine styremedlemmer, Vestfoldmuseene IKS og Fønix AS. Vestfoldmuseene IKS opplyser at nye styremedlemmer får et informasjonsskriv etter at de er valgt, og det avholdes en orientering for disse. Fønix AS opplyser at nye styremedlemmer blir invitert til en orienteringsdag hos bedriften. I tillegg gjennomføres det hvert år en strategisamling for styret og selskapets ledelse. Vestfold Krematorium IKS opplyser at de hadde et kurs i regnskap i 2022, men har ikke noe fast opplæring av styremedlemmer. Fønix AS, Sirkulær Bestiller AS og Greve Biogass AS opplyser at de ikke har noen styreopplæring. Daglig leder i Greve Biogass AS opplyser at årsaken til dette er at styre allerede har tilstrekkelig kompetanse.

I eierskapsmeldingen er det en ambisjon om at kommunen på sikt skal kunne tilby en samling for styremedlemmer og representantskapsmedlemmer en gang i valgperioden for å kunne tilby opplæring, dele erfaringer mm. Kommunen opplyser at dette ikke har vært gjennomført i denne perioden, men at det tas sike på å gjennomføre dette i neste periode.

3.6.1. Revisors vurdering – opplæring

To selskap har faste rutiner for styreopplæring, mens et annet kan vise til et opplæringstiltak til styret. Opplæringstiltaket i regi av kommunen som er skissert i eierskapsmeldingen er ikke gjennomført. KS anbefaler at selskapet sikrer opplæring av styremedlemmene, jf. anbefaling nr. 9. Vi vurderer at selskapene selv bør sørge for nødvendige opplæringstiltak for styremedlemmene. Vi mener at kommunen best kan bidra til å sikre dette gjennom å ta opp spørsmål om styreopplæring i generalforsamling eller representantskap.

3.7. KS styrevervregister

Fønix AS, Sirkulær Bestiller AS og Greve Biogass AS benytter seg ikke av KS Styrevervregister. Vestfoldmuseene IKS benytter seg av Styrevervregisteret. I velkomstbrevet de sender til nye styremedlemmer, oppfordres styremedlemmene til å registre seg. Vestfold Krematorium IKS benytter seg også av styrevervregisteret. De opplyser at daglig leder har en årlig påminnelse liggende i kalenderen om å oppdatere informasjonen.

Det varierer hvor mye informasjon Styrevervregisteret inneholder om styremedlemmenes andre interesser og verv. Vi har for eksempel merket oss at for et styremedlem som sitter i to

selskapsstyrer, gir Styrevervregisteret informasjon om andre verv for ett av selskapene, men ikke for det andre selskapet. Vi har fått opplyst fra KF registertjenester, som drifter Styrevervregisteret, at systemet er avhengig av at styremedlemmene logger seg inn for at personnummer skal registreres. Registrering av personnummer er en forutsetning for at opplysninger om andre verv blir hentet inn til registeret.

3.7.1. Revisors vurdering – KS styrevervregister

Tre av selskapene benytter seg ikke av KS styrevervregister. Vi mener at dette ikke er samsvar med kommunens eierskapsmelding, som krever at styremedlemmene skal være registret.

Styrevervregisteret gir ikke fullstendig informasjon om styremedlemmenes øvrige verv og andre interesser. Kommunen bør derfor forsikre seg om at selskapene bruker Styrevervregisteret korrekt, og at hvert styremedlem er kjent med hva de må gjøre for å oppnå dette.

3.8. Styrer i konsern

Det forekommer ikke noen vurderinger av konserndannelser eller styresammensetning i konsern i kommunens eierskapsmelding. To av de utvalgte selskapene utgjør et konsern: Fønix AS og Greve Biogass AS.

Fønix AS

Fønix AS eier 100% av Fønix Arbeidsinkludering AS som igjen eier 100% av Fønix Vaskeri AS. Disse selskapene utgjør et konsern hvor Fønix AS er morselskapet og kommunen har sitt direkte eierskap.

Administrerende direktør i Fønix AS har opplyst at selskapet ble omorganisert til konsern som følge av krav som ble stilt av NAV til attføringsbedrifter/varig tilrettelagt arbeid (VTA). Blant annet skulle attføring eller varig tilrettelagt arbeid være tiltaksbedriftens primære virksomhet. Dette kravet måtte være oppfylt inne 01.01.22. Administrerende direktør opplyser at konsernorganiseringen ikke var ønsket fra eier, ledelse eller ansatte, men resultat av NAVs krav.

Styreleder og daglig leder i Fønix AS er både generalforsamling og styre i både Fønix Arbeidsinkludering AS og Fønix Vaskeri AS. Administrerende direktør i Fønix AS er også daglig leder i Fønix Arbeidsinkludering AS og Fønix Vaskeri AS.

Administrerende direktør opplyser at forslag til selskapsstruktur ble fremlagt og diskutert med kommunen i et eiermøte før den ble vedtatt i styret til Fønix AS.

Leder av valgkomiteen for Fønix AS opplyser at de ikke har vært involvert i hvem som er i styret til de to datterselskapene.

Greve Biogass AS

Greve biogass AS har eierandel i to selskaper: Den Magiske Fabrikken AS hvor Greve Biogass AS eier 66 prosent, og Reklima AS hvor Greve Biogass AS eier 45%.

Siden Greve Biogass AS har bestemmende innflytelse over Den Magiske Fabrikken AS, regnes disse to selskapene som et konsern, hvor Greve Biogass AS er morselskap.

Styreleder i Greve Biogass AS og daglig leder i Lindum AS er generalforsamlingen i Den Magiske Fabrikken AS.¹⁴

Vi ser fra Proff (per. 15.08.23) at alle de tre styremedlemmene i Greve Biogass AS, samt et varamedlem, er med i styret i Den Magiske Fabrikken AS. Styreleder i Greve Biogass AS er også styreleder i Den Magiske Fabrikken AS.

Vi stilte spørsmål til daglig leder i Greve Biogass AS (også daglig leder i Den Magiske Fabrikken) om det var gjort noen refleksjoner rundt styresammensetning i Den Magiske Fabrikken. Daglig leder opplyste at styresammensetningen er resultat av eieravtalen, hvor det står at Greve Biogass AS skal ha tre styremedlemmer og Lindum AS to styremedlemmer.

Valgkomiteen for Greve Biogass AS har også ansvaret for å innstille kandidater fra Greve Biogass AS til styret i Den Magiske Fabrikken AS. Vi stilte spørsmål også til leder av valgkomiteen om det var gjort noen refleksjoner rundt styresammensetning i de to selskapene sett under ett. Leder av valgkomiteen opplyste at fordeler og ulemper med at styremedlemmer er med i styrene til begge selskapene hadde vært drøftet i valgkomiteen og med styreleder i Greve Biogass AS.

Greve Biogass AS har utarbeidet prinsipper for eierstyringen av Den Magiske Fabrikken AS. Eierprinsippene gir retningslinjer for styret i begge selskapene. Det skal også utarbeides en årlig rapport om eierstyring og selskapsledelse. En slik rapport for 2022/23 ble fremlagt for generalforsamlingen i Greve Biogass AS i juni 2023.

Intervju med ordfører

Ordfører mener at hvorvidt det er de samme styremedlemmene i mor- og datterselskap måtte vurderes ut fra hvilket formål konsernorganiseringen har.

3.8.1. Revisors vurdering – konsern

Vi ser at det KS anbefaler som hovedregel for styresammensetning i konsern ikke er fulgt. Vi vurderer imidlertid at selskapene har reflektert rundt hva som er en hensiktsmessig sammensetning av styrene i konsernet, selv om avveiningene av fordeler og ulemper med gjennomgående styrerepresentasjon ikke kommer frem av noen eksplisitte skriftlige vurderinger eller rutiner. Vi kan ikke se at kommunen har gitt noen føringer for konserndannelser og styresammensetning i disse, og vi mener at kommunen bør vurdere dette i neste versjon av eierskapsmeldingen.

¹⁴ Lindum AS leide og driftet tidligere biogassanlegget, driften ble fra 01.01.23 overtatt av Den Magiske Fabrikken AS selv. Lindum AS har i stedet gått inn på eiersiden av Den Magiske Fabrikken AS med en aksjeandel på 34 prosent.

3.9. Rutiner for vurdering av habilitet

Kommunens eierskapsmelding omtaler habilitet på to steder. Først omtales det i forbindelse med styrevalg. Her står det at medlemmer av kommunestyret og ansatte i kommunen er inhabile ved behandling av en sak i kommunen som gjelder et selskap hvor de har en ledende stilling, er styremedlem eller er medlem av bedriftsforsamlingen. Det understrekes at dette ikke medfører at et forbud mot at folkevalgte kan velges som styremedlemmer, men at man bør være oppmerksom på at inhabilitet kan oppstå ved valg av styremedlemmer.

I eierskapsmeldingen fastsettes det at en kommunestyrerepresentant normalt ikke skal velges inn i styret for selskaper og kommunale foretak. Hvis en sittende kommunestyrerepresentant skal velges til et styre, bør det først vurderes hvor ofte vedkommende vil bli inhabil. Det påpekes at det særlig kan bli en ulempe dersom det er snakk om sentrale folkevalgte eller ansatte i ledende stillinger. Sittende kommunestyrerepresentanter kan velges når den politiske forankringen er nødvendig for å ivareta kommunens interesser i selskapet, og når andre eiere er representert på politisk nivå. Allikevel skal ikke ordfører, kommunedirektør og kommunedirektørens ledergruppe velges til styret, da disse alltid skal kunne representere kommunen som eier.

Til sist understrekes det at det ikke skal velges styremedlemmer til selskaper hvor kommunen har eierinteresser, dersom det kan medføre interessekonflikter for den som innehar vervet.

Den andre gangen habilitet blir nevnt i eierskapsmeldingen, er i forbindelse med forventinger til selskapene som kommunen har eierinteresser i. Her gjentas hvordan folkevalgte og ansatte kan bli inhabile i forbindelse med kommunes behandling. Videre anbefales det at selskapene har faste rutiner for håndtering av habilitet.

I kommunens reglement om saksbehandling i folkevalgte organer er det nærmere regler for hvordan folkevalgte skal gå frem i saker hvor de kan være inhabile, og hvordan spørsmål om habilitet blir saksbehandlet i organet.

Intervju med ordfører

Ordfører mener at det har vært noe uoppmerksomhet rundt spørsmål om habilitet og andre verv som folkevalgte innehar. Ordfører mener derfor at bevissthet rundt forskjellige roller man har som folkevalgt bør være et tema man bør ha litt mer om i neste runde med folkevalgtopplæring.

3.9.1. Revisors vurdering – habilitet

Vi vurderer at kommunen har tilstrekkelige rutiner for å håndtere habilitet i forbindelse med styreverv. Vi merker oss allikevel at avledet inhabilitet¹⁵ ikke omtalt, som bla. Kan oppstå når ledere i administrasjonen er styremedlemmer eller har sentrale roller i selskapet.

¹⁵ Jamfør forvaltningsloven § 6, tredje ledd. Avledet inhabilitet tilsier at når tjenestemann er inhabil kan heller ikke tjenestemannens underordnede fatte vedtak i saken. Dette gjelder kun administrasjonen.

Kommunens prinsipp om at kommunestyrerepresentanter, ordfører, kommunedirektør og kommunaldirektørens ledergruppe ikke skal sitte i styret til selskaper som kommunen har eierinteresser i, vurderes som et effektivt tiltak for å redusere risikoen for inhabilitet i folkevalgte organ.

Det vil alltid være behov for å sikre god rolleforståelse og ivareta bevissthet rundt spørsmål om habilitet. Vi mener derfor at kommunen bør sikre at dette får fokus i folkevalgtopplæringen, slik det blir fremhevet av ordfører.

3.10. Prinsipiell vurdering av styregodtgjøring

Det kommer frem av eierskapsmeldingen at styregodtgjøring bør reflektere styremedlemmenes ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Videre fremgår det at godtgjøringen skal være moderat, men slik at den fremmer verdiskapning i selskapet. Justering av styrets godtgjørelse bør følge kommunal deflator for inneværende år. Det gis ikke konsulentonorar eller «tapt arbeidsfortjeneste» til styremedlemmer.

Intervju med ordfører

I intervju fortalte ordfører om praksisen med å justere styregodtgjøringen i takt med kommunal deflator, noe han mener at kommunen har jobbet med at skal bli fulgt opp i praksis. Videre forteller ordfører at det noen ganger kan være aktuelt å vurdere nivået på godtgjøringen, basert på ansvar og oppgaver vervet innebærer. Det kan også i noen tilfeller være aktuelt ekstra godtgjøring hvis det er særskilte hendelser for selskapet som har medført ekstra arbeid for styret. Ordførers vurdering er at det er et moderat nivå på styregodtgjøringene i de selskapene kommunen har eierskap i.

3.10.1. Revisors vurdering – styregodtgjøringer

Eierskapsmeldingen har gitt noen kriterier som nivået på styregodtgjøringer skal vurderes etter og prinsipp for justering av disse. Ordfører/eierrepresentant er kjent med disse prinsippene.

4. Konklusjoner og anbefalinger

4.1. Konklusjoner

Kommunens eierskapsmelding er i hovedsak i samsvar med lovkravene. Eierskapsmeldingen har eierskapsprinsipper som gir utfyllende informasjon både om hvordan kommunen skal opptre som eier og hvilke forventninger kommunen har til selskaper som kommunen har eierinteresser i. Vi mener imidlertid at kommunens selskapspresentasjon ikke har inkludert alle de organisasjonsformene som kommuneloven forutsetter at skal være med. Dette bør rettes når neste versjon av eierskapsmeldingen skal utarbeides.

Kommunen har plikt til å informere om sin virksomhet og virksomhet som utføres av andre rettssubjekt på kommunens vegne. Utover eierskapsmeldingen er det lite informasjon om dette på kommunens nettsider og informasjonen i eierskapsmeldingen fra 2020 begynner naturlig nok å bli utdatert. Vi mener derfor at kommunen bør vurdere tiltak for å sikre at de oppfyller denne informasjonsplikten.

Kommunens eierskapsprinsipper gir tydelige føringer for hvordan styrevalg skal gjennomføres både for selskapene og for saksbehandling i kommunen. Vi vurderer at disse føringene bidrar til at styrevalg gjennomføres i samsvar med lovkrav og anbefalinger fra KS. Våre undersøkelser tyder imidlertid på at det varierer i hvilken grad kommunens eierskapsprinsipper etterleves i de undersøkte selskapene og kommunen.

Alle de undersøkte selskapene benytter valgkomite, men tre av selskapene har ikke vedtektsfestet den, slik KS anbefaler.¹⁶ Valgkomiteen mottar i de fleste tilfeller informasjon fra styret i forbindelse med sitt arbeid. Kommunens eierskapsmelding legger opp til at formannskapet skal behandle alle innkallinger til representantskap og generalforsamlinger for selskaper som kommunen har eierinteresser i. Innstillingen fra valgkomiteen på valg av styre skal inngå i denne behandlingen. Våre undersøkelser tyder på at dette ikke overholdes fullt ut i de selskapene vi har sett på. Vi kan ikke se at valgkomiteene gir en skriftlig begrunnelse av sin innstilling, slik det følger av kommunens retningslinjer.

I kommunalt eide aksjeselskap og interkommunale selskap skal begge kjønn være representert i selskapets styre. Alle unntatt ett av de undersøkte selskapene oppfyller dette kravet for styremedlemmer valgt av eierne.

Ifølge kommunens eierskapsmelding skal selskapene benytte seg av KS styrevervregister. Vi ser at kun to av de utvalgte selskapene har tatt det i bruk.

¹⁶ To av disse selskapene har i aksjonæravtalen at det skal være valgkomite.

KS anbefaler at selskapene sikrer opplæring av styremedlemmene. Vi ser at dette gjøres i begrenset grad i de selskapene vi har undersøkt. Vi mener at kommunen bør forsikre seg om at selskapene sørger for at styremedlemmene får tilbud om nødvendig opplæring.

4.2. Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen

- å sikre at oversikten over virksomheter i eierskapsmeldingen er i samsvar med kravet i kommuneloven § 26-1, andre ledd, bokstav b og c
- å vurdere om ytterligere tiltak bør gjøres for å oppfylle informasjonsplikten om rettssubjekter som utfører virksomhet på vegne av kommunen, jf. kommuneloven § 4-1
- å sikre at innstillinger til styrevalg blir behandlet av kommunen i samsvar med kommunens eierskapsmelding
- gjennom eierorganet i selskapet å:
 - sikre at kravet til kjønnsrepresentantaksjon er oppfylt i alle styrer
 - arbeide for at valgkomiteens innstilling blir sendt ut med innkallingen til møte i eierorganet, og at innstillingen er skriftlig begrunnet
 - arbeide for at selskapene bruker KS styrevervregister og sikrer at informasjon i systemet blir oppdatert
 - arbeide for at selskapene sikrer nødvendige kompetansetiltak for styret

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)

Lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper (IKS-loven)

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon

Offentlige dokument

Ot.prp.nr.97 (2002–2003) Om lov om endringer i lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper, lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper og i enkelte andre lover (likestilling i styret i statsaksjeselskaper, statsforetak, allmennaksjeselskaper mv.)

Prop. 46 L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner

Kommunens dokumenter

Kst.-sak 83/19 *Valg av representanter til generalforsamlinger, representantskap, årsmøter, styret og fylkesmøte*

Kst.-sak 81/20 *Eierskapsmelding 2020*

Dokument *Eierskapsmelding 2020 (vedtatt 17.09.2020)*

Elektroniske kilder

KS, *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*, 2020,

<https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF>

KS, «KS styrevervregister», publisert 25.01.22, hentet 09.08.2023,

<https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/etikk/ks-styrevervregister/>

Proff, diverse oppslag på selskaper, <https://www.proff.no/>

Den Magiske Fabrikken, «Samarbeid som suksessfaktor», udatert, hentet 07.07.23,

<https://denmagiskefabrikken.no/samarbeid/>

Bøker

Bernt, Jan Fridthjof og Rasmussen, Ørnulf *Frihagens forvaltningsrett, Bind 1*, 2. utgave, Bergen: Fagbokforlaget, 2010.

Vedlegg

Vedlegg 1: Uttalelse fra kommune og selskaper

Sandefjord kommune

Vi mottok høringssvar fra Sandefjord kommune den 31.08.23:

Kommunedirektøren registrerer at det fra revisjonen gis god tilbakemelding på en fyldig eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen skal utarbeides og vedtas minst én gang hver valgperiode. De forbedringsforslag som legges frem i rapporten vil bli innarbeidet i en ny versjon som er planlagt lagt frem for det nye kommunestyret i løpet av første halvår 2024.

Sandefjord kommune har allerede en aktiv eierstyring overfor de selskapene kommunen har eierinteresser i. Dette har blitt ytterligere forsterket gjennom Eierskapsnettverket i Vestfoldkommunene som ble dannet i 2022. Gjennom nettverket vil det være mulig å legge mer tyngde bak krav ved at flere eiere i et selskap stiller krav om det samme. Fra før har flere av Vestfoldkommunene tilsvarende prinsipper i sine Eierskapsmeldinger. For de øvrige anbefalingene vil kommunen følge opp overfor selskapene og fortsette å være tydelig, gjennom deltakelse i eierorganet, i forventningen om at Eierskapsmeldingens prinsipper følges opp av de enkelte selskapene.

Med vennlig hilsen

Julie Holte-Ambjørnsen

advokatfullmektig / eierskapskoordinator

Vestfoldmuseene IKS

Vi har ikke mottatt høringssvar fra Vestfoldmuseene IKS.

Fønix AS

Vi mottok følgende høringssvar fra Fønix AS ved administrerende direktør den 01.09.23:

Tema 1 Eierskapsmelding – ingen kommentarer

Tema 2 Styrevalg

Styret i Fønix vil i neste ordinære Generalforsamling foreslå reviderte Vedtekter for eier, hvor bruk av valgkomite er vedtektsfestet.

Tema 3 Kjønnbalanse i styret

3.4.1. Revisors vurdering – kjønnbalanse i styrene (s23)

Under dette punktet står følgende setning : «*Styret i Fønix består av fire medlemmer*».

Dette er feil – styret i Fønix AS består av seks medlemmer – fire styremedlemmer valgt av Sandefjord kommune, to styremedlemmer valgt av de ansatte. Det er viktig å understreke at i et

AS er styremedlemmer valgt av de ansatte likeverdige styremedlemmer med de som er valgt av eier. De har de samme rettigheter og plikter. De er ikke tillitsvalgte og representanter for de ansatte, de er likeverdige styremedlemmer som de eiervalgte.

Av de seks styremedlemmene i Fønix AS er det tre kvinner og tre menn, dvs. hvert kjønn representert med 50%. Styrets leder er mann, Administrerende direktør er kvinne.

Konklusjonen på dette er at det er meget god kjønnsbalanse i styret i Fønix AS.

Det bør gå tydeligere fram i hele kapittel 3.4 Kjønnsbalanse i styrevalg, at det kun er styremedlemmer valgt av eier som omtales, og altså ikke hele styret.

Vi foreslår også at i «kap 3.4.1.Revisors vurdering», bør revisor i tillegg opplyse om de faktiske forhold, dvs. kjønnsbalanse i hele styret. Det er hele styret som i det praktiske liv fører kontroll med og legger strategi for selskapet, og som representerer eierne.

Vi anbefaler også at diskusjonen gjøres større, ved å diskutere hvordan kommunens valg av styremedlemmer / varamedlemmer påvirker kjønnsbalansen i styrene.

Kapitell 3.6 Opplæring i styret

Her har vi nok vært litt unyansert i vår tilbakemelding til revisor, ved at vi har meldt at vi ikke har noen rutine for styreopplæring.

Vi bedriver en styreopplæring vi mener er formålstjenlig for selskapet, vi kaller det bare ikke «styreopplæring».

Ved oppstart i styret blir nye styremedlemmer invitert til en dag med adm. Direktør for å bli kjent med selskapet, det innebærer bla. besøk i ulike avdelinger for å forstå virksomheten og utfordringsbilde, og en gjennomgang av utfordringsbilde og betraktninger som ligger til bakgrunn for vedtatt strategi.

Ansattevalgte styremedlemmer inviteres ved behov til et møte med styrets leder / Adm. Dir. for en gjennomgang av rollen som styremedlem og rammer for denne, og spesielle forhold ved å være valgt av de ansatte, men ikke representere de ansatte.

Hvert år arrangerer vi en strategisamling med styret og ledelse, som fungerer som en opplæring av både styre og ledelse i hvilke rammebetingelser, mulighetsrom og utviklingstrender som vil påvirke selskapet. Her inviteres for eksempel representanter for NAV, forskere av aktuelle forskningsrapporter, politikere, departement/direktorater hvor det skjer arbeid av betydning for utvikling av selskapet.

Dette danner et felles kunnskapsgrunnlag for styre og ledelse for utvikling av strategi.

Vi mener det er viktig at opplæring er tilpasset behovet i styret.

Etikk

I tabellen på s 8 – Tabell 1 Krav til selskapene i kommunens eierskapsmelding står det under overskriften «Etikk». «Kommunen bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften og forankrer disse i selskapet».

Dette kan leses som at det er selskapsstyrene som skal utarbeide Etiske retningslinjer for selskapet. Vi foreslår at dette omformuleres til:
«Kommunen bør påse at selskapsstyrene **sørger for at selskapet** utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften, og forankrer disse i selskapet».
For at etiske retningslinjer faktisk får et eierskap og forankring og blir brukt i det daglige arbeidet av ansatte og ledelse, mener vi det er avgjørende at administrasjonen har ansvaret for etableringen av etiske retningslinjer og at organisasjonen er involvert i utarbeidelsen.

Sirkulær Bestiller AS

Vi mottok følgende uttalelse fra Sirkulær Bestiller AS v/daglig leder den 07.09.23:

Hei
Beklager at vi ikke har meldt tilbake, men vi har ingen merknader til rapporten.

Rapporten vil bli lagt frem på neste styremøte i Sirkulær Bestiller og avvikene som er påpekt vil bli fulgt opp.

Mvh
Anne Berit Steinseth

Vestfold Krematorium IKS

Vi mottok følgende hørings svar fra Vestfold Krematorium IKS den 04.09.23:

Hei,
En liten tilbakemelding fra styret på Vestfold Krematorium:
Pkt 3.2 legg til at valgkomitéen er fastsatt å være representantskapet.

Vennlig hilsen
Monika Holm Svinsholt
Daglig leder

Greve Biogass AS

Vi mottok følgende hørings svar fra Greve Biogass AS den 07.09.23:

Hei

Beklager manglende tilbakemelding.

Greve Biogass har ingen kommentarer til rapporten.

Vennlig hilsen

Gry Haugsnes

Daglig leder

Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring

Eierskapskontrollen startet opp ved oppstartsbrev til kommunen 25.05.23 og oppstartsbrev til selskapene 31.05.23. Oppstartsmøte med kommunen ble holdt 06.06.23 med kommunedirektør og eierskapsteam til stede. I møtet presenterte vi prosjektplanen med problemstillinger, kilder for kriterier og plan for gjennomføringen.

Eierskapskontroller skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. At dataene er relevante (gyldige/valide) innebærer at de beskriver de forholdene som problemstillingene omhandler. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at det ikke har skjedd systematiske feil underveis.

Vi vil nedenfor redegjøre for datagrunnlaget vårt og hvilke metoder vi har brukt for å svare på problemstillingene. Vi vil også beskrive hvilke tiltak som er brukt for å sikre dataenes relevans og pålitelighet.

Innsamling av data, relevans og pålitelighet

Datainnsamling og rapportskrivning har foregått i perioden juni til august 2023.

Vi har valgt ut fem selskap hvor kommunen har eierinteresse som vi har hatt hovedfokus på i eierskapskontrollen. Selskapene ble valgt for å få et variert utvalg av selskaper med forskjellig organisasjonsform (AS/IKS), virksomhet, størrelse på kommunens eierandel og om selskapet hadde vært med på eierskapskontroll tidligere. Vi benyttet oss også av informasjon fra den årlige rapporteringen som selskapene gjør til Sandefjord kommune. På dette grunnlag ble følgende selskaper valgt ut til kontrollen:

- Vestfoldmuseene IKS
- Fønix AS
- Sirkulær Bestiller AS
- Vestfold Krematorium IKS
- Greve biogass AS

Datainnsamlingen har bestått av dokumentanalyse av dokumenter innhentet fra kommunen og de utvalgte selskapene. Vi har også sendt skriftlige spørsmål til kommunen og de utvalgte selskapene ved daglig leder og leder av valgkomiteene. Vi har intervjuet kommunens eierskapsrepresentant (ordfører). Informasjon fra intervju er nedtegnet i referat som er bekreftet av kildene.

Vi har sjekket ut med administrasjonen at fakta i rapporten er korrekt framstilt. Rapporten er sendt kommunedirektøren til uttalelse, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsen ligger i vedlegg 1.

Personopplysninger

I forbindelse med denne eierskapskontrollen har vi behandlet personopplysninger som navn og e-postadresser til ansatte og politikere i kommunen, samt styreleder/daglig leder i selskapene.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger i forbindelse med eierskapskontroll er kommuneloven § 24-10, jf. § 23-6.

Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring.

Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside vtrevisjon.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Eierskapskontroll skal gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk.¹⁷

Kvalitetssikringen skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll.¹⁸ Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 002.

¹⁷ God kommunal revisjonsskikk i eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

¹⁸ ISQM 1 og 2 er internasjonale standarder for kvalitetsstyring og oppdragskontroll for revisjonsforetak som utfører revisjon eller forenklet revisorkontroll av regnskaper, eller andre attestasjonsoppdrag eller beslektede tjenester.

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

23: 3804 409